

1963-1964 KIBRIS OLAYLARI

Sedanur SOĞANGÖZ*

Kıbrıs'ta Türklere yönelik baş gösteren baskılar Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yıkılmasından sonra ciddi seviyelere ulaşmıştır. Öyle ki bu durum tüm bölgenin dikkatini çekmiştir. Londra ve Zürih anlaşmalarından sonra Kıbrıs Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Makarios, devlet idaresinin tamamını Kıbrıslı Rumlardan oluşturarak Kıbrıslı Türklerin üzerindeki baskıyı artırmaya başlamıştır. Bu durum Rumların ve Türklerin bir arada yaşamalarına engel olmuş, aynı zamanda 1962 ila 1964 yılları arasında Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye diplomasi trafiği yaşatmıştır. Kıbrıs Rumları ve EOKA Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasının yanında Türklerin azınlık haklarına sahip olmaları gerektiğini savunmuşlardır. Hatta Kıbrıs Cumhuriyeti devletinin bayrağı resmî makamlar dışında kullanılmayarak resmî törenlerde Yunan millî marşı okunmuştur. Kıbrıs Türklerine yönelik baskı dönemin radyo yayınlarına bile yansımıştır. Türklerin milli değerlerine saldıran ve iki toplumu birbirine düşüren programlar yapılmıştır.

Makarios, 1962 yılının Kasım ayında gerçekleştirdiği Türkiye ziyaretinde İnönü ile görüşmüştür. Makarios söz konusu görüşmede Kıbrıs Anayasası'nda bazı sorunlar olduğunu ve değişiklik yapılması gerektiğini vurgulamıştır. İnönü ise tek taraflı bir değişikliğin olmayacağını söyleyerek bu talebi reddetmiştir. Makarios, Türkiye'nin uyarılarına rağmen anayasada değişikliğe gitmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi her ne kadar kararı iptal etmişse de Makarios bu sonucu tanımayarak Türklerin kazanılmış haklarını ihlâl eden 13 maddelik bir değişiklik yapmıştır. Kıbrıs Türkleri bu duruma sessiz kalmayarak itiraz etmişlerdir. Rum teşkilatları tarafından eğitilmiş 10.000 civarında silahlı askeri birlikler Trados Dağı'na yerleştirilmiştir. Türkiye, durumun ciddiyetini başta ABD olmak üzere diğer nüfuzlu ülkelere göstermek amacıyla Kıbrıs adası üzerinde Türk jetlerine alçak uçuş yaptırmıştır. 25 Aralık 1963 tarihinde Rumlar, Türk Büyükelçiliğine bir saldırı düzenlemişler ve bölge Rum örgütlerinin eline geçmiştir. Buralardaki köylerde yaşayan Türkler can güvenliklerini korumak amacıyla farklı yerleşim yerlerine göç etmişlerdir. İsmet İnönü, tarihe Kanlı Noel olarak geçen ve birçok Türkün ölümüne yol açan olayların sorumlusunun Makarios olduğunu söylemiştir. 1 Ocak 1964 tarihinde Makarios'un 1960 anlaşmalarını fes etmesi Rumları pervasızlaşmalarına yol açmıştır. Bunun üzerine Türkiye 3 Şubat 1964'te, İngiltere ise 15 Şubat 1964 tarihinde adadaki duruma bir çözüm üretilmesi amacıyla Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne başvurmuştur. Hatta İsmet İnönü Milli Güvenlik Kurulu toplantısında Makarios'a ultimatom verilmesini önermiştir. 14 Mart 1964 tarihinde ilk kez Birleşmiş Milletler askerleri Kıbrıs'a çıkmışlardır. Türkiye Cumhuriyeti 12 Mart 1964'te Kıbrıs Cumhuriyeti'ne bir nota vermiştir. Bu nota Kıbrıslı Rumların, Kıbrıslı Türklere yaptığı insan haklarını ihlâl eden davranışların kesilmesini aksi hâlde Türkiye Cumhuriyeti'nin garantör ülke hakkını kullanacağını içermektedir. Ayrıca Türkiye, misilleme olarak ülkesinde bulunan Yunan vatandaşlara ayrıcalık tanıyan 1930 Anlaşması'nı fes etmiştir.

İsmet İnönü'nün barışçıl politikalarına rağmen sular durulmayınca Türkiye askerî müdahaleyi gündeme getirmiştir. Buna Haziran 1964'te ABD Başkanı Lydon Johnson'ın İnönü'ye yolladığı mektup bir süreliğine engel olmuştur. Johnson söz konusu mektupta Türkiye'nin Kıbrıs'a askerî bir çıkarma yapamayacağını şayet böyle bir durum gerçekleşirse Türklerin Sovyetlerin müdahalesine açık olacağını ve bu durumda NATO'nun Türkiye'yi savunmayacağını belirtmiştir. Ayrıca ABD'den temin edilen silahların bu harekâta kullanılamayacağını bildirmiştir. Türkiye Rumların saldırılarına karşılık 7 ila 10 Ağustos 1964

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler II. Sınıf Öğrencisi

tarihleri arasında Rum hedeflerini bombalamıştır. Neticede 1964 yılından sonraki 10 yılda soydaşlarımız eziyet görmeye devam etmiş, neticede adadaki barış Türk Silahlı Kuvvetlerinin 1974 yılında Kıbrıs'a çıkarma yapmasıyla sağlanmıştır. Türkiye hiçbir şart altında adadaki Türklerin haklarından taviz vermemelidir.